

NOTAFILISTICKÝ SLOVNÍČEK

Alonž

Nepotištěný zpravidla levý okraj papírového platidla nebo cenného papíru, který nese další ochranné prvky někdy doplněné vlnovkovým ořezem. Ten byl použit například na argentinských a uruguajských bankovkách okolo roku 1870 nebo na rumunských bankovkách z let 1945 - 1947.

Rumunsko, 10 000 lei 1945

Uruguay, 20 centesimos 1870

Alternativní platidla

Souhrnný název pro nouzová, vojenská, táborová a vězeňská platidla, peněžní poukázky podniků zahraničního obchodu apod. – u nás tzv. bony (Tuzex, Darex), ale též žebračky/almuženky, slevové poukázky, výstrojové poukázky bezpečnostních složek aj. Jejich použití je striktně lokálně i časově vymezeno příslušnými předpisy, zpravidla i tištěnou informací přímo v jejich ploše.

Arch

Bankovky se v tiskárně cenin tisknou na arších, které se posléze strojově rozřezávají na jednotlivé kusy. Počet bankovek na archu se liší v závislosti na velikosti archu a rozměrech konkrétního nominálu. Nerozřezaný arch se v některých případech může dostat ke sběratelům, zvláště v novější době (Slovensko, USA, apod.). Existují případy tzv. numismatických či sběratelských archů, které jsou určeny výhradně pro sběratelské účely. Specifickými formami jsou chráněny před individuálním použitím. K takovým archům jsou někdy připojovány certifikáty pravosti.

Asignáty

1. Papírová platidla vydávaná v průběhu Velké francouzské revoluce. Původně poukázky na zkonfiskované pozemky církve a emigrantů, které se v srpnu 1790 staly zákonným platidlem (assignat) a až do roku 1796 sloužily ke krytí rozpočtových schodků Francie. Jednoduchý tiskový obraz byl doplněn ochrannými prvky, např. suchými pečetěmi na tehdy požitém ručním papíru.
2. Papírová platidla revoluční Římské republiky 1798 – 1799 (assegnato)
3. Platidla vydávaná ruskou Asignační bankou (zal. 1768 Kateřinou II.) 1760 – 1839 (assignacija)

4. Nouzová platidla, která v hodnotách 10, 20 a 50 fileri vydalo v roce 1919 město Timișoara v Rumunsku (asignat).

Francie 15 sols

Římská republika 10 paoli 1798

Rusko 200 Rb 1830

Rumunsko, město Timișoara 10 fileri 1919

Aukce

Dražební způsob prodeje platidel sběratelům. Tradiční aukce provádějí na základě úředního povolení buď pobočky České numismatické společnosti, na nichž je účast vyhrazena členům ČNS nebo aukční domy, kde je účast a možnost dražby regulována zákonnými podmínkami a aukčním/dražebním řádem. K takovým aukcím je většinou vydán a zájemcům předem distribuován aukční katalog. Novou rozšířenou formou jsou internetové aukce, které probíhají online s časovým limitem, který si určuje vystavitel nebo aukcionář.

Avers

Avers (též averz) označuje lícovou stranu bankovky. Tato lícní strana bankovky nese obvykle slovní označení nominální hodnoty, případně i podpis ministra nebo guvernéra, kdežto na reversu je státní znak a sériové číslo. Obě strany přitom bývají bohatě graficky vyzdobeny a opatřeny různými ochrannými prvky.

Bankocedule

Původně Banko-Zettel – viz označení rakouských platidel z 18. a počátku 19. století – počestěno v lidové mluvě na „bankocetle“, kterýžto pojem byl v odborných kruzích později změněn na spisovnější „bankocedule“. Odtud i termín „cedulová banka“ – viz.

vzor bankocedule 1000 gulden z listopadu 1784

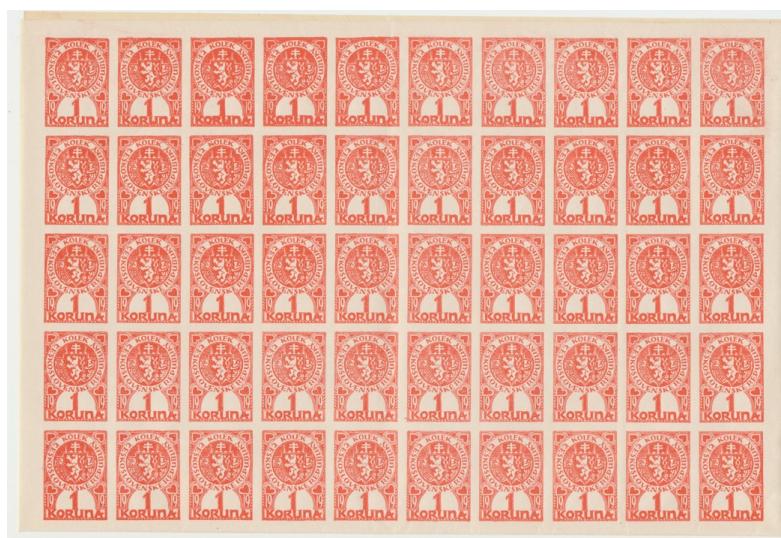
Bankovka

Zákonné papírové platidlo s uvedenou nominální hodnotou vydávané z pověření státu **cedulovou bankou**, která má pro emisní činnost výsadní oprávnění dané legislativou. Centrální banka vydává po zhodnocení měnové potřeby bankovky pro oběh na celém území státu; v některých případech mají toto oprávnění i zemské banky, ale s omezeným oběhem na území příslušného zemského útvaru (např. skotské libry).

U nás též název časopisu, který vydával Klub sběratelů papírových platidel.

Bankovkové kolky

Speciální kolky určené obvykle k označení „nostrifikace“ cizorodých platidel po časově omezenou dobu do uvedení vlastních plnohodnotných bankovek či státovek do oběhu. Kolky s označením pro různé nominály se buď lepily anebo přímo tiskly na papírové platidlo; nekolkované platidlo již pak nebylo přijímáno k platbám. Ke kolkování bankovek docházelo buď při měnových odlukách (u nás 1919 a 1993) nebo při sjednocování měny (u nás v roce 1945 kolkování bankovek Slovenské národní banky a poukázek 1944).

Bankovkový papír

Papír se speciálním složením a vlastnostmi, které papírně zadává tiskárna či emisní banka, tedy zejména tloušťku, pevnost, gramáž, pružnost, průhlednost a barvu. Bankovkový papír je vyráběn z buničiny, bavlny, bavlněných směsí, do kterých se přidávají lněná či konopná vlákna, dříve mohla tvořit základ papírní hmoty i čínská tráva ramie. Papír ze lněných vláken je tvrdší a má delší životnost, papír z ramie je jemný na omak a má hedvábný lesk. Do papírové hmoty se přidávají i různá plnidla a klíždla. Do papíru se zapracovávají některé ochranné prvky, jako vlákna, konfety, vodoznak, ochranný proužek z jiného materiálu. V papírně se podle přání zadavatele mohou ještě na bankovkový papír natisknout nebo nalepit další ochranné prvky. V současnosti se papír v různém poměru kombinuje s plasty a vytvářejí se tak tzv. hybridní peníze. Všechny výroby bankovkového papíru mají specifický ochranný režim.

Bankovní vzor

Exemplář papírového platidlo, který není určen k oběhu, ale k ilustraci a identifikaci nového nominálu pro potřeby bank a jejich poboček. Bankovní vzor je formálně identickým nominálem, lišícím se pouze specifickým označením. Tím může být číslo tvořené pouze nulami; tento typ nazýváme anulát. Jiným typem je nominál – buď anulát anebo exemplář z již očíslované řady opatřený slovním přetiskem nebo různým typem perforace. Bývá to SPECIMEN, ale v případě československých platidel to byl i VZOREK nebo NEPLATNĚ.

V dalších zemích jsou pro označení bankovních vzorů používány názvy v místním jazyce (např. německy MUSTER, anglicky CANCELLED). Nominály určené jako bankovní vzor mohou být ještě opatřeny další perforací, např. otvory o průměru několika mm až cm.

bankovní vzor 1000 Kč (1945)

Cedulová banka

Centrální banka je ústavem, jemuž jsou zákonem udělena privilegia vydávat bankovky a jiné platební prostředky. Jejím úkolem je také regulovat vývoj peněžní zásoby, resp. úrokové sazby.

Cedulový ústav

Obecné označení pro instituci zákonem pověřenou vydáváním buď státovek nebo bankovek jednotlivého státního útvaru.

Cenné papíry

Směnky, akcie, podílové listy, dluhopisy, hypoteční (zástavní) listy, šeky, deriváty, při jejichž výrobě jsou využívány různé ochranné prvky cedulových produktů.

akcie ČNIOPF Litoměřice

Číslovač

„Strojek“ s otočným číselníkem, který se používá v tiskárně v poslední fázi výrobního procesu papírových platidel. Číslovače používané v různých tiskárnách se od sebe liší řezem a tloušťkou číslic, jakož i šířkou celého čísla. Použitím různých číslovačů u jednoho nominálu dochází ke sběrateli vyhledávaným variantám i k markantnímu rozlišení mezi různými tiskárnami téhož nominálu (např. při měnové reformě v roce 1953 lze podle použitých číslovačů identifikovat tiskárny moskevský GOZNAK a STC Praha). Tiskárna platidel obvykle v průběhu let používá postupně různé typy číslovačů.

Číslování

Číslování spolu se sériováním je prostředkem k tomu, aby každé jednotlivé papírové platidlo bylo originálem. Číselná řada je tvořena pořadovými čísly v rámci jedné série, přičemž pořadové číslo je pro daný nominál několikamístné. Číslice jsou buď stejné velikosti anebo jejich velikost je vzestupná, pyramidová. V některých zemích se používala kombinace série – pořadové číslo – kontrolní číslo, jejichž vzájemné propojení identifikovalo bankovku naprosto přesně a plnilo i ochrannou funkci.

číslování se znaky stejné velikosti

číslování vestupné, pyramidové

Denominace

Měnová reforma, při které dochází ke změně, snížení nominální hodnoty platidel v určitém kursu bez negativních ekonomických dopadů na držitele platidel. Pokud není řešena vydáním nové emise, jsou využívány různé formy přetisku (úprav) původních exemplářů.

Emise

Vydávání peněz (bankovek, státovek) do oběhu. Emise bankovek a mincí je monopolem centrálních bank. Pojem emise se může vztahovat ke kompletní škále papírových platidel vydaných najednou anebo postupně v krátkém časovém odstupu (viz I. a II. emise čs. státovek, emise platidel měnové reformy 1953) anebo k vydání jednotlivých nominálů bankovek. Emisí se též rozumí vydávání jednoho nominálu v delším časovém rozsahu (třeba i desítek let), přičemž rozlišením je datum rozhodnutí o vydání či uvedení nominálu do oběhu a rovněž změny podpisů představitelů emisního ústavu..

Emisní banka

Viz Cedulová banka

Emitent

Oprávněný subjekt, který vydává (emituje) a uvádí do oběhu bankovky ale také státovky nebo mince a jiné ceniny – kolky a poštovní známky, cenné papíry, případně i alternativní platidla.

Giloš

Jemné až vlasové geometrické, elipsovité, kruhovitě linie do sebe uzavřené nebo se dále rozvíjející nebo průběžné geometrické vzory dekorativní povahy na bankovkách, cenných papírech, kolcích a některých dokumentech jako ochrana proti padělání. Tiskne se z kovové desky, na které se prvek vytváří strojovým rytím, v současnosti spíše procesem řízeným počítačem zanechávajícím trvalou stopu, případně tzv. irizující efekt. Gilošové prvky v různé míře doplňují autorský výtvarný návrh.

giloš po celé ploše tiskového obrazce

Gilošírka

Speciální tiskařský stroj, na kterém se realizují gilošové útvary pro tisk papírových platidel. Dřívější mechanické ovládání je nahrazeno elektronickou modifikací (programem).

Hypotéční listy

Zástavní dluhopisy, které vydávají peněžní ústavy se zvláštním povolením centrální banky. Mají pevnou úrokovou sazbu s každoročním vypláceným výnosem.

Jako hypotéční listy byly v roce 1877 v Rumunsku označeny hybridní peněžní prostředky, které měly zároveň povinný oběh jako zákonné platidlo. Před rokem 1920 také uplatněny na území carského Ruska.

Chybotisky

Papírová platidla s chybami vzniklými v tiskárně cenin a omylem puštěné do oběhu. Jde o vady, jako jsou posuny tiskového obrazce, chybný ořez, nedotištěná část, atd.

Zdroj: https://livebid.cz/auction/aurea_93/detail/2312

Inflační bankovky

V zemích, které byly nebo jsou zmítány válečnými konflikty, katastrofální hospodářskou politikou většinou diktátorských režimů, zákonitě dochází k závažným ekonomickým a sociálním problémům, které se odrazí i v těžko zvládnutelné a stupňující se inflaci. Inflační peníze jsou vítaným sběratelským oborem, protože nabízejí množství snadno dosažitelných nominálů a jejich variant, zvláště tam, kde inflace dosáhla již hrozivých rozměrů a nazývá se hyperinflací, jako tomu bylo např. v Německu v letech 1920 - 1922, v Maďarsku v roce 1946 nebo v nedávné době i v současnosti v zemích tzv. třetího světa, např. v Zimbabwe. Inflační bankovky dosahují obrovských nominálních hodnot tisíců, milionů, miliard i bilionů. Když nešlo již tempo inflace zvládnout, doplňovaly se původní bankovky zvl. přetisky, případně i lepenými kolký.

Katalogy

Systematické katalogy papírových platidel vycházejí již od 70. let minulého století. Přinášejí základní údaje o platidlech, jako je rozměr, popis obou stran, způsob číslování, použitý vodoznak, podpisy vedoucích činitelů emisního ústavu, autory, tiskárnu, dobu oběhu a ceny (v socialistických zemích se ceny nesměly uvádět); systém katalogového číslování usnadňuje orientaci a odkazování na jednotlivé nominály. Často používané katalogy vycházejí podle potřeby v dalších, aktualizovaných a upřesněných vydáních. Katalogy jsou věnovány jedné emisní zemi anebo zemím jednoho kontinentu či všem zemím světa. Obsah bývá zpravidla chronologicky vymezen, např. 19. a 20. století. Pro rychlou orientaci slouží obecně dostupné katalogy na internetu. Katalogy se liší kvalitou - pečlivostí a hodnověrností. Vydavateli jsou soukromé firmy zabývající se zpravidla i obchodováním, autory jsou mnohdy renomovaní odborníci.

Měnová odluka

Politicko-ekonomické opatření, kterým se ukončuje závislost na společné měně zaniklého soustátí a vytváří se vlastní měna nového samostatného státního útvaru. V naší historii došlo k měnové odluce v roce 1919, kdy na území samostatného Československa byla ukončena platnost rakousko-uherské měny a byla zavedena československá koruna. Druhá měnová odluka proběhla v únoru 1993 po rozpadu Československa a vzniku České republiky a Slovenské republiky.

Měnová reforma

Ekonomicky, někdy i jenom politicky odůvodněné opatření, při kterém dochází k nucené výměně – mnohdy omezené – dosavadních platidel za nová, jejichž nominální hodnota vyjadřuje výrazně jinou reálnou hodnotu, než měla platidla dosavadní. Měnová reforma sleduje nastolení stability měny po událostech, které měly negativní dopad na ekonomiku země.

Nevydané bankovky

Bankovky, které byly v určitém množství vytištěny, ale z různých politických i hospodářských příčin nebyly dány do oběhu.

Nominál

Označení pro platidlo určené peněžní hodnoty, která je na platidle vyznačena číslicí nebo slovy, případně oběma způsoby.

Nouzovka, nouzové platidlo

Platidlo vydávané zvláště v ekonomicky nejistých dobách (např. po válce) při nedostatku oficiálního oběživa (např. v důsledku teaurace drobných mincí) zvláště obcemi, majiteli obchodů, firmami, ale i nepriviligovanými finančními institucemi. Běžně byly tištěny na papíře, někde – zvláště v době poválečné hyperinflatione po 1. světové válce v Německu - ale také na kůži (Osterwieck am Harz, 1922 – 1923), na plátně, hedvábí či jutě (Bielefeld 1921 -1923, Pössneck 1923) a dokonce na překližce. U nás byla nouzová platidla hojně vydávaná ve městech a obcích v letech 1848 – 1850.

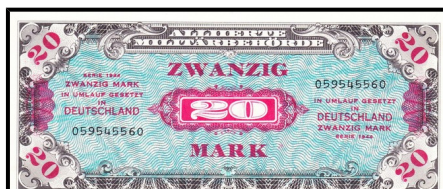
5 krejcarů 1849, emitent W. Lahn, Jičín

Ochranné prvky

Prostředky používané během výrobního procesu bankovkového papíru nebo polymerového podkladu a v průběhu tiskového procesu, jejichž smyslem je zabránit padělání originálního platidla či alespoň snížit tuto nelegální činnost /blíže viz Ochranné prvky v Technických náležitostech platidel/.

Okupační platidla

Papírová platidla vydávaná okupační mocností pro peněžní oběh na okupovaném území cizího státu. Jsou spojena s povinností přijímat je ke všem platbám a ve výplatách mezd a platů. Okupační platidla nejsou přijímána k výměně za jinou měnu. Jejich speciální emise má zabránit negativním důsledkům na vlastní měnu okupační mocnosti. Příklady: německé Reichskreditkassenscheine za 2. světové války, sovětské poukázky 1944 pro Polsko a Rumunsko, platidla spojeneckých vojsk Allierte Militärbehörde před koncem 2. světové války nebo rumunské nevydané kreditní bony pro okupovanou Transnistrii.

20 M Allierte Militärbehörde

Padělek, falzifikát, falzum

Padělání a pozměňování peněz je trestným činem. Padělek je výtvar snažící se co nejdříve napodobit originální platidlo s úmyslem získat neoprávněný finanční prospěch na úkor jiných – občanů, institucí, (ve výjimečných případech i státu) a sběratelů - uvedením do oběhu.

Pamětní bankovka

Bankovka vydaná v upomínku určité významné politické události či osobnosti, výročí, mimořádného přírodního úkazu. Např. ve Švédsku 50 K / 1948 k 90. narozeninám krále Gustava V., 10 K / 1968 ke 300. výročí švédské Riksbanky a 100 K / 2005 k 250. výročí zahájení výroby bankovkového papíru v Tumbě Bruku, v Bulharsku 20 leva / 2005 ke 120. výročí emise první bulharské bankovky, v Rumunsku 2000 lei / 1999 k přírodnímu úkazu úplného zatmění slunce pozorovatelného v Rumunsku a 100 lei / 2018 ke 100. výročí sjednocení země, v České republice 100 Kč / 2019 ke 100. výročí československé měny.

pamětní 100 Kč 2019, avers

pamětní 100 Kč 2019, revers

Pamětní list

Pamětní listy jsou vydávány k pamětním bankovkám či obdobným ceninám k významným událostem a výročí. Jsou vždy vydávány v limitovaném počtu, což ovlivňuje i jejich sběratelskou cenu. Součástí pamětního listu ve formě obálky je vložený exemplář pamětního předmětu. V České republice byly vydány pamětní listy k pamětní DEVADESÁTCE k 90. výročí založení Státní tiskárny cenin a k pamětní bankovce 100 Kč / 2019 ke 100. výročí budování československé měny.

Speciální pamětní listy vydává i ČNS – pobočka Papírová platidla k výročí svého trvání. Jejich vysoká kvalita je dána tím, že jsou tištěny ve Státní tiskárně cenin a mají i řadu ochranných prvků.

Perforace

Proděravění platidel se provádí za různým účelem a několika způsoby. Perforace drobnými otvory tvořícími písmeno S nebo slova SPECIMEN, VZOREK, NEPLATNÉ, MUSTER, CANCELLED apod. označuje bankovní vzory /viz/, v československém období také platidla určená k prodeji sběratelům. U bankovních vzorů může být navíc i perforace jedním či více kruhovými otvory o průměru až 4,5 mm. Otvory o průměru 9 mm jsou na exemplářích některých čs. meziválečných platidel určených k likvidaci. V zahraničí jsou obdobná řešení, např. hypotéční lei v Rumunsku /1877/ vyřazené z oběhu byly perforovány osmi čtvercovými otvory. Viz Perforace

Podtisk

Jemné rastry, opakující se geometrické obrazce, ornamenty, případně i mikrotexy, které doplňují a spoluvytvářejí hlavní tisk lícni i rubové strany platidel.

Pokladniční poukázka

Krátkodobý dlužnický cenný papír, zpravidla se splatností 3 až 12 měsíců, vydávaný státem nebo orgány a institucemi veřejné správy k pokrytí přechodného nedostatku peněz potřebných nominálů (např. na přelomu kalendářního roku).

Polymerové a hybridní bankovky

Některé země částečně nebo úplně opustily praxi tištění platidel na bankovkovém papíru a používají jako podklad nový materiál – polymerní plast nebo jeho kombinaci s papírem. Tento materiál přináší možnosti uplatnění řady nových ochranných prvků, z nichž nejvýraznější je různě tvarovaná transparentní oblast. Předností polymerů je větší odolnost k opotřebení, tedy i jejich vyšší životnost. Někteří odborníci však poukazují na úskalí při používání hlubotisku, který na polymerech nedosahuje takové kvality jako na bankovkovém papíru.

Revers

Revers (též reverz) označuje rubovou stranu bankovky. Na této straně bankovky je obvykle státní znak a sériové číslo. Obě strany přitom bývají bohatě graficky vyzdobeny a opatřeny různými ochrannými prvky.

Série

Spolu s číslováním slouží ke kontrolní identifikaci jednotlivých platidel. Série může být tvořena jedním písmenem či kombinací dvou i více písmen vedle sebe či ve tvaru zlomku a bývá doplněna sériovým číslem tvořeným jednou, dvěma i více číslicemi. Jako sériová písmena bývají obvykle použity verzálky, ale v některých případech i malá písmena. Někdy se jako doplněk používají další tiskové prvky, např. hvězdičky*.

Soutisk

Ochranný prvek, který vzniká tak, že na jedné straně bankovky je viditelná pouze jedna část obrazce, z druhé strany zbývající a při současném tisku obou stran bankovky je zabezpečen dokonalý soutisk obou částí obrazce. Celý obrazec je pak viditelný v průhledu proti světlu a jeho jednotlivé linky na sebe přesně navazují – viz Ochranné prvky.

avers, vlevo nahoře

revers, vpravo nahoře

proti světlu viditelný soutisk 5,
pod ním vodoznak

Specimen

Slovní výraz na platidlech tvořený buďto přetiskem nebo perforací. Původně byl označením pouze bankovního vzoru, v letech působení Státní banky československé však byla takto označena papírová platidla určená k prodeji sběratelům. Kromě toho se v obou případech používal i slovní výraz NEPLATNÉ či jenom S.

Státovka

Papírové platidlo vydávané státní institucí, obvykle ministerstvem financí na základě legislativního pověření. Např. v Československé republice byly po roce 1918 prvními dvěma emisemi papírových platidel výhradně státovky, jejichž emitentem byl Bankovní úřad ministerstva financí. Později byly vydávány jako státovky nominály nižších hodnot, zatímco vyššími hodnotami byly bankovky. Posledními papírovými státovkami vydanými na našem území byly 3 Kčs a 5 Kčs z roku 1961. Zatímco bankovky nesly název centrální banky, státovky nesly buď označení emitenta – ministerstvo financí anebo přímo označení „státovka Československé republiky“.

státovka 1000 Kč 1919 - SPECIMEN

Štoček

Druh tiskařské formy z různého materiálu, jako je dřevo, kámen, kov, litá písmovina, umělá hmota. Do této formy se vyryje, případně chemicky vyleptá či laserem vypálí negativní obrazec platidla, který se po nanesení barvy otiskne na bankovkový papír. Pro vícebarevné platidlo se na každou barvu používá zvláštní štoček s odpovídajícím obrazcem, tj. částí kompletního obrazu.

měděný štoček pro tisk 20 lei 1877, Rumunsko

Táborová platidla

Papírová platidla používaná ve vojenských, zajateckých, pracovních a koncentračních táborech. Pro každý takový tábor byla tištěna speciální platidla, jejichž platnost byla omezena na prostor samotného tábora. Řadí se sem i známé poukázky z terezínského židovského gheta. V případě např. zajateckých táborů z konce 1. světové války existují též univerzální tvary platidel, na která se dotiskovaly konkrétní táborové lokality.

Terezínská poukázka 20 K

Tisková deska

Tiskové desky se od sebe liší, jsou-li používány pro tisk z výšky (knihtisk) – části určené k tisku vyčnívají nad povrch, ofset – tisková část je v rovině tiskové formy, hlubotisk - tisknoucí části jsou v desce vyhloubeny, takže barva vytváří na bankovce zjitelný reliéf. Historicky se výroba tiskových desek průběžně modernizuje a ruční ryteckou práci například nahradil laser a mnohé ruční výkony nyní zastávají počítačové programy.

Tiskový obrazec

Potištěná plocha platidla v typickém bankovkovém uspořádání (např. rámečku), na které je natištěna většina obrazových částí a textových údajů, někdy zcela všechny.

Trestní pohružka

Text na papírovém platidle varující, že padělání platidel je trestné, v některých případech je i konkretizována výše hrozícího trestu a příslušná právní norma. Na francouzských assignátech a mnohých dalších papírových penězích se za padělání hrozilo dokonce trestem smrti.

trestní pohružka (těžkým vězením) na 100 zlotých 28. 2.1919

Vězeňská platidla / ústavní poukázky

Poukázky vydávané jednotlivými vězeňskými zařízeními, za něž si vězni mohou kupovat určité druhy zboží přímo v prodejně příslušného vězeňského zařízení. Platí jen ve vnitřním styku v nápravně výchovném ústavu. Hodnota poukázek pro každého vězně je částí celkového příjmu vězně z jeho pracovní činnosti. Na poukázkách bývá otisk razítka příslušného zařízení.

poukázka v hodnotě 100 (bez uvedení měnové jednotky)

Vodoznak /vodotisk, průsvitka, filigrán/

Vzniká ještě v papírně ve fázi mokrého procesu zesílením nebo zeslabením papírní hmoty a je nejlépe viditelný při prohlížení platidla proti světlu. Viz Ochranné prvky.

Výstrojové poukázky

Poukázky na odběr výstroje bezpečnostního aparátu a vězeňské služby, vnitřní účelové platidlo ministerstva vnitra. V průběhu let existovala různá škála nominálů. Od roku 1973 emitentem poukázek ve vězeňské sféře Správa sboru nápravné výchovy ČSR, na Slovensku Zbor nápravnej výchovy SSR. Tyto emise již měly série, čísla a ochranné prvky jako „oficiální“ oběživo.

výstrojová poukázka v hodnotě 5 (bez uvedení měnové jednotky)

Zachovalost papírových platidel

Vyjadřuje se buď mezinárodně uznávanou stupnicí nebo u nás stupnicí N, 0, 1, 2, 3, 4, 5. Označení zachovalosti má význam pro stanovení sběratelské ceny platidla – viz Zachovalost platidel.

Zlaté krytí

Zlatý obsah měnové jednotky se vyjadřoval v miligramech na 1 základní jednotku. Zlaté krytí procházelo historickými peripetemi a v současné době se ani v ČR ani v zahraničí

poměr měnové jednotky ke zlatu neuvádí. Bankovky jsou v současné době obecně kryty veškerými aktivy emisní banky.